

Slovenský čuvač

Vznik a začiatky chovu

Slovensko nie je krajinou s bohatou paletou vlastných národných plemien psov. Medzinárodne je uznaný slovenský kopov, slovenský čuvač, slovenský hrubosrstý stavač a československý vĺčiak. S národnými plemenami sú nerozlučne späté aj mená kynologických osobností – zosnulý Koloman Silmák so slovenským kopovom a slovenským hrubosrstým stavačom, František Rosík s československým vĺčiakom a prof. Antonín Hrůza so slovenským čuvačom.

Ako to vlastne začalo...

Čuvač ako pastiersky a strážny pes bol chovaný na našom území už veľmi dávno a bol známy pod pomenovaním tatranský čuvač. Začiatkom 20. storočia bol pomerne dosť rozšírený, ale v tridsiatych rokoch sa začal údajne hromadne vyvážať do Poľska a Nemecka. V snahe podchytiť a udržať toto plemeno, došľachtiť ho a ustáliť, doviezol profesor Hrůza, pedagóg vysokej školy veterinárskeho lekárstva v Brne, dve nepříbuzné šteňatá z oblasti Tatier a umiestnil ich u svojho zaťa Jozefa Skoupila, majiteľa chovateľskej stanice Zlatá studňa v Skalici nad Svitavou. Tieto dve šteňatá dali základ organizovaného chovu tatranského čuvača u nás. Pes Jerry bol zapísaný do plemennej knihy pod č. 1 a sučka Kora pod č. 2. Prvý vrh bol zapísaný 4. 6. 1929 po rodičoch Jerry a Kora v chovateľskej stanici ze Zlatej studny. Spočiatku sa používala úzka príbuzenská plemenitba, neskôr sa začali využívať v chove i zvieratá z pôvodného chovu. Keď sa okruh chovateľov rozšíril, založili si 23. 9. 1933 „Spolek chovatelů psů slovenských ovčáckých čuvačů v Brně“ s vlastnou plemenou knihou. Spolok sa stal členom vtedajšieho Československého zväzu

kynologického a Československej kynologickej únie a jej prostredníctvom i členom Medzinárodnej kynologickej federácie – FCI. Prvým predsedom sa stal Prof. Hrůza, ktorý dôsledne organizoval chov čuvača. Spočiatku boli uznané dva rasy – veľký horský, s kohútikovou výškou u psa 65 cm, suky 60 cm a hmotnosťou 35–45 kg a malý nížinný rás, s kohútikovou výškou 40–50 cm, štíhlejší, s hmotnosťou 20–25 kg. Tým, že sa niekedy oba rasy páрили spoločne, postupne zanikali rozdiely medzi nimi a malý nížinný rás ako taký sa postupne vytratil z chovu.

Kde tu sa ešte i dnes môžeme stretnúť s atavistickými prejavmi tohto rázu. Organizovaný chov čuvačov sa zdecimoval za nemeckej okupácie a oživenie činnosti klubu nastalo až v päťdesiatych rokoch, žiaľ až po smrti Prof. Hrůzu. Spočiatku chov zastrešoval Zväzarm, neskôr Československý zväz poľovníkov a od r. 1958 Československý zväz chovateľů drobného zvířectva (ČSCHDZ). Podarilo sa podchytiť plemenný materiál a vďaka subvencii slovenského výboru ČSCHDZ sa nakúpili mladé sučky a tieto sa poskytli novým záujemcom na ďalší rozvoj chovu.

Medzinárodné uznanie...

Pre chovateľov tatranského čuvača sa stal rok 1965 pamätným. FCI na svojom valnom zhromaždení v júni v Prahe uznala čuvača za samostatné plemeno a štandard bol vydaný 14. 8. 1965 pod č. 142 slovenský čuvač. Prečo však došlo k zmene názvu z tatranský na slovenský? V tom čase už mali v Poľsku uznané podobné plemeno s názvom tatra owczarek podhalanski a pri preklade do francúzštiny (jeden z oficiálnych jazykov FCI) by názvy podobných plemien boli podobné. Preto naša zástupkyňa v komisii FCI pre štandard

■ Čuvače v roku 1955.

■ DARKA zo Zlatej studne.

Dr. Laufbergerová, ktorá obhajovala uznanie čuvača, pohotovo zmenila názov tatranský na slovenský a vyhla sa tak prípadným námietkam zo strany členov komisie. Na svetovej výstave v Brne sa teda čuvač už posudzoval podľa schváleného štandardu. Ale nebolo to všetko také jednoduché. Maďarsko podalo koncom roka 1967 protest proti uznaniu slovenského čuvača za samostatné plemeno. Docent Kurz ako hlavný poradca chovu vypracoval odpoveď na tento protest a na zasadnutí komisie FCI pre štandard v Belehrade 10.–11. 1. 1969, spolu s vtedajším predsedom klubu chovateľov čuvačov Róbertom Zacharidesom a predsedom Čs. komisie pre štandard psov MVDr. Nesvadbom, uznanie slovenského čuvača za samostatné plemeno obhájili.

■ Profesor Antonín Hrůza.

■ Čuvače v roku 1970.

■ Čuvače v roku 1950.

Rozvoj chovu...

Po svojom medzinárodnom uznaní mohol slovenský čuvač oficiálne nastúpiť cestu svojho rozvoja. Početné a kvalitné vrhy boli v Turci, okolí Žiliny a na Liptove, zásluhou pána Zacharidesa z Vrútok. Klub pre skvalitnenie chovu stanovil 5 krvných línií, zakladateľmi ktorých sa stali nasledovní plemenníci:

1. KAZO

Táto línia vznikla zámerne za účelom zlepšenia výšky u sučiek a psov. Na výstavách sme sa totiž často stretávali s malými zvieratami. Tento zámer sa podaril a od začiatku až doposiaľ z tejto línie pochádza veľa kvalitných jedincov. Dosiahnutie cieľa potvrdzujú zvieratá vysokých kvalít, ako Kazo z Veľkého Choča, Ando z Turčianskej Záhradky, Dingo, Barón a Egon z Turčianskych Košút a iné. Zakladateľ línie Azúr pochádzal z pôvodného odchovu z Liptova. **KAZO z Veľkého Choča** pochádza po otcovi **AZÚR**. Najvýznamnejším synom Kaza bol **Ando z Turčianskej Záhradky**, cez ktorého dvoch synov **Dinga z Turčianskych Košút** a **Arka zo Strážovského lesa** pridáme až k dnešným plemenníkum, patriacim do tejto línie. Vnuk Arka, **Brutus z Vranských záhrad** pôsobil v chovateľskej stanici z Krupinskej doliny a dosť výrazne sa presadil v chove. Druhú vetvu tejto línie môžeme

▪ Slovenské čuvače pod Tatrami.

2. IBRO

Zakladateľ línie **Ibro z Hoverly** je jedným z najstarších plemenníkov, používal sa najmä v západných Čechách. Pretože jeho majiteľ mal veľkú chovateľskú stanicu, táto línia sa veľmi rozšírila. Kvalita odchovu závisela od kvality sučiek. Celkovo sa však dobre uvedol. Ďalšiemu chovu dal nasledujúcich plemenníkov: Barbos Ibra a Blesk z Rokycanských vrchov, Harino z Trenčína, Alan z Kozinovho kraja a ďalších. Zakladateľ lí-

hnedé. Vyskytujú sa nedostatky v nasadení a nesení chvosta a uší. Táto línia je rovnako podnes veľmi rozšírená vďaka **Benovi z Kmeťovho polomu**, ktorý zanechal veľa kvalitných synov.

3. UMEK Z TUTLEK

Bol to prvý kvalitný plemenník, s ktorým sa na Slovensku začala systematická plemenárska práca. Ustajnený bol u J. Gembalu, vtedajšieho predsedu klubu. Jeho pričinením

▪ Bačovia.

▪ Šteňa čuvača pri stáde.

▪ Sučka čuvača, ktorá 24 hodín trávila so svojím stádom.

sledovať cez pravnikov Dinga, **Arona Erotu a Egona z Lusky**, ktorých potomkovia dodnes ovplyvňujú chov. Táto línia sa vyznačuje pevným konštitučným typom, hnedým až tmavohnedým okom (hlavne po Egonovi z Lusky a Garde z Farmy Zbiroh). Svetlé oko sa vyskytlo v Čechách po plemenníkovi **Cézar z Žireckých strání**. Z nedostatku exteriéru sa častejšie vyskytujú voľnejšie pysky, strmsšie uhlenie končatín a nedostatky v nesení chvosta a uší. Výskyt dysplázie bedrových kĺbov je u 28 percent jedincov, aj keď sú tu značné rozdiely po plemenníkoch. Táto línia je dodnes veľmi rozšírená, keďže **Egon z Lusky** a **Brutus z Vranských záhrad** dali veľa kvalitných synov.

nie **IBRO z Hoverly** pochádza z otca **Disk z Valtířova**, ktorého otcom bol kuvas Bosko v. Schwabbauenhof. Táto línia je na Slovensku zachovaná cez Ibrovho syna **Barbosa z Rokycanských vrchů**. V chove sa významne presadil jeho vnuk **Kazan z Kraslických pastvin**. Kazanov pravnik **Ben z Kmeťovho polomu** bol úspešným pokračovateľom tejto línie a jeho synovia a vnuci sú držiteľia mnohých titulov. V Čechách je táto línia zachovaná cez Ibrovho syna **Cyklona z Rokycanských vrchů**. V tejto línii sa veľmi málo vyskytujú zvieratá hrubého konštitučného typu, skôr sa vyskytujú jedince jemnejšej konštitúcie. Veľmi zriedka sa vyskytuje svetlé oko, prevažne sú oči hnedé až tmavo-

ovplyvnil chov čuvača na Orave. Dal niekoľko víťazov celoštátnych i medzinárodných výstav. Do tejto línie patrí Šuhaj z Oravskej priehrady, Cézar z Petržalských sádov, Lux z Veľkého Choča, Ibro z Ranča N, Bojar z Oravskej priehrady a ďalší. Zakladateľ tejto línie **UMEK z Tutlek** bol hojne využívaný a mal dostatok potomstva. Predstavitelia tejto línie sa vyznačovali pevným konštitučným typom, dobrou výškou, nevyskytovalo sa svetlé oko, vyskytovali sa však zle nesené chvosty. Donedávna bola zachovaná len jedna vetva cez **UMEKOVHO** syna **Luxa z Veľkého Choča**, ktorého pravníci **Eso z behy a Hill z Písecké rozhledny** boli cez svojich potomkov pokračovateľmi tejto línie. Pritom jedi-

ne táto línia je priamo odvodená od psa menom **JERRY**, zakladateľa chovu tatranských čuvačov. Táto línia bola zaťažená dyspláziou bedrových kĺbov — až 36 percent jedincov je postihnutých. Táto línia bohužiaľ na Slovensku zanikla, v Čechách žijú poslední príslušníci tejto línie, no sú už veľmi starí.

4. SIMBA

Zakladateľ línie **Simba z Prus** pochádza z poľského pohraničia. Veľmi sa uplatnil v chove Ing. Moroza. Na potomstvo prenášal prevažne väčšinu dobrých vlastností. Negatívne javy sa prejavili pri blízkej príbuzenskej plemenitbe. Do tejto línie patrí Dingo z Rokyckanských vrchov, Cezar z Podkubínskej hole, Gero zo Zlatej studne, Doris z Ranča N, Asan z Kaolínových dolov a iné. Potomkovia sú v Čechách cez **Cirana z Panorámy Strakonice** a **Cézara z Tavíkovskej farmy**. Táto línia dlho bojovala o prežitie, no našťastie syn **Cézara z Tavíkovskej farmy** — **Dolly z Knížecího rodišťa** dal chovu synov po rôznych sučkách a momentálne sa zdá, že sa táto línia po prvý raz rozšíri aj na Slovensko. V minulom roku sa podarilo párenie so synom po Dolly z Knížecího rodišťa, s Egárom Dolly Janin ranč a tohto roku sa podarilo importovať psíka tiež po Egarovi.

5. NERO

Zakladateľ línie **Nero z Liptovskej Lúžnej** pochádza z pôvodného chovu zo salaša v Liptovskej Lúžnej. Objavil ho tam istý veterinár, ktorý o ňom napísal doc. Dr. V. Kurzovi a ten informoval výboru klubu. V tom čase trojročného psa kúpili a doviezli do Vrútok. Používali ho v chove s cieľom osviežiť krv a upevniť kvalitu srsti a pigmentu. Bol vysoký len 63 cm a vznikli obavy z nižšej výšky pri potomstve. Túto vlastnosť však neprenášal, a tak sa v chove dobre osvedčil. Z pokračovateľov tejto línie uvedieme syna **Umeka z Turčianskej Záhradky**, ďalej to bol vnuci **Dunaj z Pečenského jazera** a **Dunaj zo Šindlerovho dvora**, cez ktorého právnikov **Edyho z Jizerské Chaloupky** a **Cézara z Kmochova rodišťa** by sa snáď v Čechách dali nájsť ešte nejaké jedince. Na Slovensku bol posledným pokračovateľom tejto línie **Nano z Polínho dvora**. Ďalšími plemenníkmi boli aj **Cár z Podchotára**, **Ando z Jedľovín**, **Dar z Krásnej samoty** a ďalší. Dnes táto línia neexistuje.

Súčasnosc...

Po rozdelení ČSFR sa rozdelil i dovtedy celoštátny Klub chovateľov slovenského čuvača na dva samostatné kluby. Oba kluby sa hlásia k tradíciám klubu založeného Prof. Hrúzom.

Po otvorení hraníc začala popularita čuvača doma klesať úmerne s tým, ako rástol dovoz

▪ Dospelý pes čuvača v postoji.

nových, doteraz u nás málo chovaných plemien. Naopak v zahraničí jeho obľuba silne rástla a tak vznikali chovateľské kluby v Nemecku, Fínsku, USA, čuvač sa chová v Belgicku, Holandsku, Rakúsku, Švajčiarsku, Slovinsku, Rusku.

V súčasnosti máme na Slovensku 20 chovaných psov a 40 chovných súk. V roku 2008 bolo na Slovensku zapísaných rekordných 157 šteniat. V časoch slávy to bolo 300 — 400 šteniat ročne — pravda, v celom Československu. V posledných rokoch silne vzrástá záujem o čuvača v Čechách, kde sa chovatelia združujú v Klube chovateľů slovenských čuvačov a tiež vznikol nový Spolek chovateľů slovenských čuvačov. V Čechách sa odchová ďalších asi 65 šteniatok.

Klub každoročne usporadúva špeciálnu klubovú výstavu — Memoriál Prof. Antonína Hrúzu. **Tento rok sa bude konať 23. 5.**

▪ Dospelý pes čuvača.

v Múzeu Liptovskej dediny v Pribyline jubilejný XV. ročník. Okrem toho klub organizuje od roku 1994 európsku špeciálnu výstavu slovenských čuvačov pri medzinárodnej výstave psov v Nitre.

Minimálne dvakrát ročne sa koná bonitácia a na základe bonitačných kódov a výsledkov dysplázie sa hodnotí úroveň chovu podľa jednotlivých plemenníkov, línií a populácie ako celku.

Obnovenie tradície využívania pastierskych strážnych psov

Úloha pastierskych strážnych psov, medzi ktorých patrí aj náš slovenský čuvač, nadobudla v dnešných časoch nový rozmer. Okrem tradičnej ochrany hospodárskych zvierat, sa dobré strážne psy nepriamo podieľajú aj na zachovaní našich vzácných šeliem, vlka, medveďa a rysa.

Správne vychované a používané psy dokážu účinne zabrániť prístupu divkej zveri k statku. Tým sa otvára možnosť lepšieho spolunažívania človeka a šeliem, ktorých početnosť nie je potrebné regulovať lovom.

Túto úlohu však zvládnu len správne vychované strážne psy, ktoré na Slovensku už vymizli, alebo sa lokálne chovajú bez toho, aby o nich vôbec niekto vedel.

V Európe sa odpradávna využívali psy na stráženie čried proti medveďom, vlkom, ryšom a zlodějom. Pastieri vyšľachtili veľké, mohutné psy s priemernou hmotnosťou 35—40 kg, výškou 65—70 cm a správaním odlišných od menších, čulých psíkov používaných na zavracanie. Strážne psy vo dne aj v noci verne sprevádzajú čriedy oviec, kôz alebo koní a dobytká.

▪ Slovenský šampión krásy, čakateľ na titul interšampióna BENY SPOD BABEJ HORY, chovateľ: Ing. Pavel Krupa, majiteľ: Marek Sumka.

Psy chránia domáce zvieratá zastrašovaním šelmy výhražnými prejavmi a postojmi, čím jej narúšajú postupnosť jednotlivých fáz lovu. Väčšina šeliem vyrušená pri útoku, sa vzdá ďalšieho úsilia o získanie koristi. Skutočný boj medzi psom a šelmou je zriedkavosťou, šelma sa pri stretnutí so psom inštinktívne vyhýba riziku poranenia a neusiluje sa uloviť korisť za každú cenu. Pastieri využili poznatky získané dlhodobým pozorovaním správania psov a vyvinuli systém ochrany domácich zvierat a zároveň aj voľne žijúcich šeliem.

Psy sa na ochranu domácich zvierat tradične používali po stáročia, ale v 20. storočí ich chov zaznamenal postupný úpadok. Keď po 2. svetovej vojne začali sa znižovať stavy oviec v Európe, poklesli aj počty psov a zanikla aj kultúrna tradícia ich výchovy, výcviku

a praktického využívania. Slovensko je v tomto ohľade extrémnym príkladom. Slovenskí pastieri pred 2. svetovou vojnou uväzovali svoje psy na reťaz, aby v nich vypestovali agresivitu voči ľuďom – zlodejom oviec. Teraz ich uväzujú zo strachu, pretože veria, že agresivita je ich vrodenná vlastnosť.

Výskumy v mnohých krajinách ukázali, že psy neuviazané na reťazi nejavia vrodennú agresivitu voči ľuďom. Uväzovanie psov v blízkosti čriedy alebo košiara, znižuje ich obranyschopnosť – psy si nemôžu správne navyknuť na ovce, nemôžu ich chrániť proti šelmám a vyvinie sa u nich tzv. *reťazový efekt* – nadmerná agresivita voči ľuďom. Na Slovensku už takmer úplne zanikla kultúrna tradícia správnej výchovy strážnych psov a poznatky o ich využívaní.

10. 7. 2004 sme spolu s Ing. Matyášom a dvomi členmi Lesoochranského združenia VLK navštívili Ublu na hranici s Ukrajinou.

Tam sme mali možnosť vidieť, že aj u nás na Slovensku je možné dokonalé naviazanie pastierskych psov na čriedu oviec. Sučka Blanka Malokarpatský dvor a pes Axo Ranč pod Roháčom sprevádzali čriedu oviec súkromného majiteľa vo dne i v noci, v lokalite, kde sa často stretávali s útokmi vlkov. Podľa rozprávania majiteľa, sa tieto psy sa už stretli s útokom vlkov a svoje ovceky ubránili. Majiteľ bol na svoje psy veľmi hrdý právom. Nie je totiž vôbec jednoduché psy na túto úlohu vychovať. Zhodli sme sa ale všetci na tom, že naši dnešní čuvači si tieto svoje strážne vlohy zachovali, najmä sučka chodila s ovečkami bok po boku, doslova kam ovca, tam sučka.

túcie, statnej postavy s huňatým bielym kožuchom. Má silnú kosť a živú, ostrážitú, neohrozenú a bystrú povahu. Je prispôsobený drsnému podnebiu. Slovenský čuvač je mierne obdĺžnikového tvaru v pomere 9:10 na silných, dosť vysokých nohách. Účelové zaradenie je dané odpradávnou používaním slovenského čuvača ako pastierskeho a salašníckeho psa na horských holiach a strážneho psa na stráženie príbytkov a hraníc. Podľa prastarej pastierskej tradície sa chová vždy v bielej farbe, aby sa aj v noci dal rozoznať od dravých šeliem.

Je veľmi ostrážitým a neohrozeným strážcom majetku, rozlišuje zverené územie (ktoré považuje za vlastné) a ostatný priestor, kde už nie je nutné byť natoľko v strehu. Potrebu preskúmať kvalitu oplatenia má len vtedy, ak mu jeho majiteľ nevenuje žiadnu pozornosť, keď sa nudí. Veľmi citlivo vníma, ako sa správa jeho majiteľ. Keď je v pokoji majiteľ, aj čuvač sa správa pokojne. Aj keď to nebadá, je stále v strehu, najmä v prostredí, ktoré nepozná. K cudzím sa chová veľmi nedôverčivo a rezervovane, čo môže pôsobiť dojmom málo sebevedomého psa, no keď je on sám, alebo jeho majiteľ ohrozený, sú jeho reakcie veľmi rýchle a razantné.

Je to pes veľmi bystrý a vnímavý. Má výbornú pamäť, no je dosť tvrdohlavý, a tak ako všetci pastieri, má stále potrebu sa sám rozhodovať. Správne vychovaný čuvač je ideálny rodinný a strážny pes. Doma na záhrade je pokojný, na prechádzke vie byť veľmi aktívny, veselý a dosť temperamentný. Je rýchlejší, ako by sme od psa jeho veľkosti očakávali. Pohybuje sa veľmi obratne a rýchlo v každom teréne.

Čuvač so svojou rodinou nadšene absolvuje dlhé letné i zimné prechádzky. V lete si veľmi rád zapláva, v zime bude svojho pána ochotne ťahať na lyžiach.

Je nutné sa mu venovať najmä v šteňacom veku. Majiteľ sa musí zamerať na všestrannú rannú socializáciu, aby zo psa vyrástol sebaistý pes s reakciami primeranými danej situácii. Potrebuje rozhodného a dôsledného majiteľa, ktorý vie ako šteňa správne vychovávať a vstepovať mu, ktoré miesto v rebríčku hierarchie mu prináleží.

Správne vychovaný čuvač si skoro získa srdcia celej rodiny, no i okolia a vo väčšine prípadov si rodina, keď ich pes dožije, žiada opäť čuvača. Nie sú výnimočné prípady, keď v rodine žije už 4. či 5. generácia čuvača. Tak isto, ako u iných podobných plemien, sú sučky čuvača jemnejšie a menej dominantné, ich výchova je ľahšia a bezproblémovjšia. Je dobrý brat so sebou psa všade a umožniť mu v mladom veku poznať rôzne situácie.

S dobre socializovaným a vychovaným psom sa dobre žije. Keď je mu v ranom veku umožnený kontakt s domácimi zvieratami, vie sa k nim spravidla správne chovať. To platí o zvieratách rôzneho druhu. Vie si dobre nažívať s malým zajačikom, s mačkami, ovcami, kozami, rád ide na prechádzku s jazdcom na koni.

Využitie slovenského čuvača súviselo odpradávnou s chovom oviec. Tak, ako klesajú stavy oviec, sa mení aj tradičný spôsob využitia slovenského čuvača.

Aj keď nie je typickým predstaviteľom služobného plemena, je možné ho naučiť rôznym cvikom s najrôznejším zameraním. Jeho výchova musí byť dôsledná, no vyvážená, nikdy nesmie byť nudná. Nerád robí nič, čo mu pripadá zbytočné a neúčelné.

Výcviku čuvačov sa venujú najmä majitelia v Čechách, po dlhšej dobe sa začínajú a úspešne venovať služobnému výcviku aj mladí majitelia na Slovensku. Chlum Černý

Na mojich fotkách je žiaľ po vrhu, takže bez srsti, ale ako doklad jej naviazanosti na ovce je to postačujúce.

Až dojemne na nás zapôsobil obrázok 3 mesačného psíka z tohto spojenia, ktorý vyrástol s ovečkami v maštali a my sme ho zastihli už v inom dvore u iného majiteľa, kde bude sprevádzať svoje ovečky. Bol pekne naviazaný na ovečky a je už len na ľudoch, aby dozreli na to, aby vyrástol v statného čuvača, aby v puberte nezačal naháňať ovečky, aby ho z akéhokoľvek dôvodu neuviazali na reťaz, aby nezahodili to, čo psík získal od matky. Len tak môže čuvač plniť svoje dávne poslanie.

Plemenné znaky slovenského čuvača zodpovedajú horskému typu psa tvrdej konšti-

■ ELKA DOLLY JANIN RANČ
3-mesačná a jahniatko.

korálek v ČR zložil úspešne skúšky pracovnej upotrebitelnosti ZPU 1, ZOP – skúšku ovládateľnosti a tiež skúšku stopársku. Najmä v stopách našli záľubu viacerí čuvači a zložili základné stopárske skúšky.

Sú čuvači, ktorí sa venujú aj záchrannému výcviku ako napríklad Dag Janin ranč so svojím psovodom Petrom Šoškom. Dag si získal rešpekt svojim výkonom na Sklabinskom preteku záchranných psov, kde v konkurencii nemeckých a belgických ovčiakov získal II. miesto. Zúčastnil sa na 6-tich pátracích akciách organizovaných komplexnou záchrannou službou na Slovensku.

Čuvač je známy svojou odolnosťou a húževnatosťou. Jeho srst sa skladá z jemnej podsady, ktorá ho chráni pred tými najtrestkutejšími mrazmi a z krycej srsti, ktorá je dokonale uzavretá a nepremokavá aj za silného dažďa. V zime je možné vidieť čuvača ležiaceho na snehu, často je celý zasnežený a zo snehu sú vidieť len tmavé oči.

Biela srst má samočistiacu schopnosť, to znamená, že zablateného čuvača je treba nechať uschnúť a až potom riadne vyčesať. Údržba srsti nie je náročná, len v období plznutia je nutné odumretú srst vyčesať.

Väčšiu pozornosť je potreba venovať bohatej hrive na krku, nohavičkám na zadku a chvoste. Inak stačí srst prečesať raz týž-

▪ *Nácvik zlaňovania.*

dvore, no stále stráži a keď sa jeho pán vráti z roboty, je rád so svojou svorkou, v tesnom kontakte s rodinou. Je dobré mu umožniť aj občasný prístup do domu. Sám si povie, keď chce ísť von.

Majitelia čuvačov mi dajú za pravdu, že ich pes často pohrdne zateplenou boudou a spí pri dverách. Dvere sú veľmi strategické miesto – sú najbližšie jeho ľudskej svorky a z tohto miesta je dobre vidno na zverené územie.

čuvačov má za následok príbuzenskú plemenitbu so všetkými neblahými dôsledkami. Bohužiaľ, doma nie je nik prorokom, a tak sa čuvač teší stále väčšej obľube v zahraničí (ako už bolo v článku vyššie spomenuté). Spolu s huculským koňom, valašskou ovcou, tvorí génovú rezervu pôvodných domácich zvierat.

Slovenský čuvač je živá kultúrna pamiatka a zalúži si našu priazeň.

Porovnanie spoločných znakov aj rozdielov

▪ *Sučka – slovenský čuvač, krajina pôvodu: Slovensko.*

denne. Samozrejme na česanie je potrebné psa navyknuť už od šteňacieho veku. Dobré udržiavanie čuvača je pýchou svojho majiteľa a budí právom pozornosť a obdiv.

Aj keď je otužilý a húževnatý, rád si oddýcha najmä vo vyššom veku v zateplenej búde. V zime je vhodné bídu vystlať slamou. Čuvač nie je psom vhodným do mestského bytu. Je šťastný na dvore poľnohospodárskej usadlosti, v záhrade rodinného domu. Keď je majiteľ v robote, zdanlivo sa povaluje po

▪ *Sučka – kuvasz, krajina pôvodu: Maďarsko.*

Čuvač sa často dožíva 12 – 13 rokov v plnom zdraví. Občas sa uňho vyskytne zápal uší, čo súvisí so sklopenými ušnicami, a tak ako pri iných veľkých plemenách, sa vyskytuje aj dysplázia bedrového kĺbu.

Alarmujúci pokles stavu čuvačov na Slovensku

Ako som už uviedla, počty čuvačov na Slovensku klesajú a ja pokles stavu čuvačov považujem za alarmujúci. Klesajúci počet

▪ *Sučka – maremmanský pastiersky pes, krajina pôvodu: Taliansko.*

▪ Jana Goliášová

Snímky: archív autorky, Martin Kusý, Best Art

Použitý zdroj: materiály Klubu chovateľov slovenských čuvačov, www.slovenskyčuvac.info

Slavomír Findo: Obnovenie tradície využívania pastierskych strážnych psov, VLK – ABIES, 1999

Máme pre vás prekvapenie!

Pre všetkých
zákazníkov
s paušálom
alebo
s programom Fix

Neobmedzené večerné volania

Tie najkrajšie prekvapenia prichádzajú večer. Preto **všetkým našim zákazníkom s paušálom alebo s programom Fix** prinášame **neobmedzené večerné volania** v sieti T-Mobile v čase od 20.00 do 6.00 hod. Aktivujte si ich **na 7 dní len za 1 €** (30,13 Sk)! Stačí poslať SMS-ku s textom **VECER** na číslo **12323** a volať neobmedzene môžete už dnes večer.

Konverzný kurz 1 EUR = 30,1260 SKK

Ponuka platí do 30. 6. 2009 a uplatňuje sa na volania v čase od 20.00 do 6.00 hod. Po uplynutí 7 dní sa služba automaticky obnovuje. Cena služby je 1 € (30,13 Sk) a od 1. 7. 2009 bude 1,99 € (59,95 Sk). Deaktivovanie služby je možné zaslaním bezplatnej SMS s textom VECER VYP na číslo 12323, pričom služba bude deaktivovaná ku koncu 7-dňového obdobia. Viac informácií na čísle 12345 alebo na www.t-mobile.sk.

Zažime to spolu

Mobile